

Low Energy Commercial Buildings

Tore Wigenstad,
Seniorrådgiver Enova

(tidligere prosjektleder for LECO)

Low Energy **C**ommercial buildings

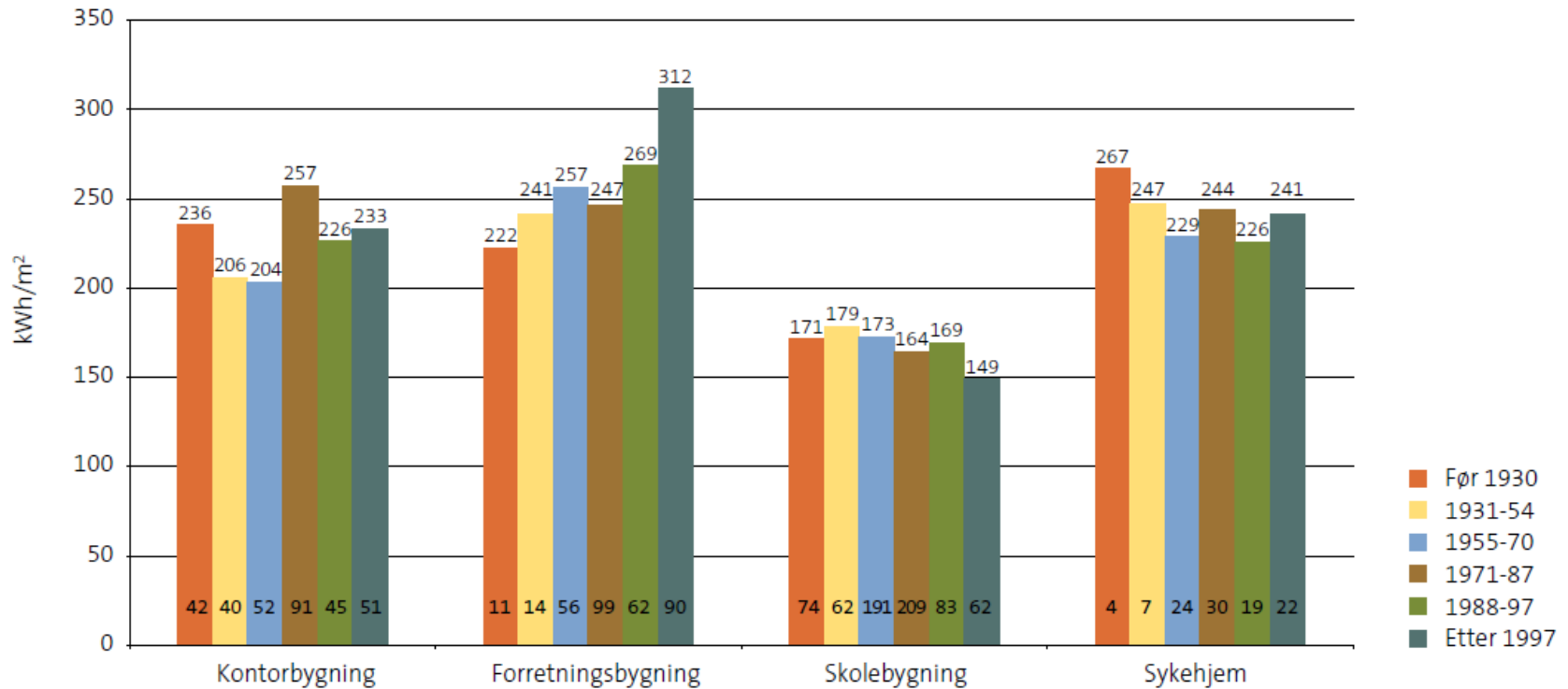
- KMB-prosjekt, 2008-2010
- 10.5 mill, hvorav 8.5 fra Norges forskningsråd
- 10 bedrifter og bransjeorganisasjoner deltar

Mål:

Målsetningen med prosjektet er å utvikle ny kunnskap, integrerte løsninger og ny teknologi som resulterer i næringsbygg med vesentlig redusert energibruk til oppvarming, ventilasjon, belysning og kjøling.

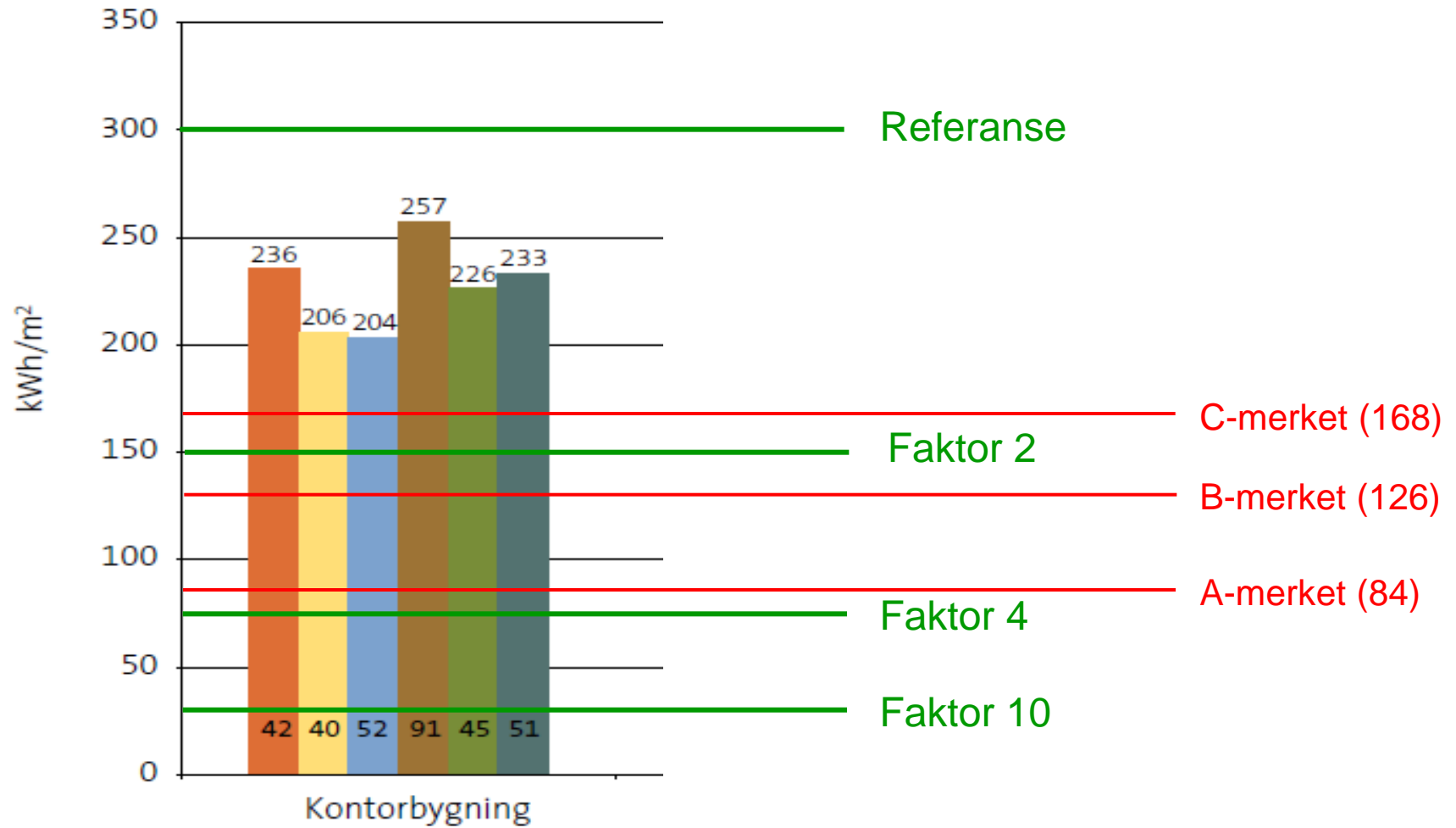
Fokus på kontorbygningen

Figur 3.12: Gjennomsnittlig temperatur- og stedskorrigert spesifikk energibruk for de fire største bygningstypene i 2009 etter byggeår. Tall i søylene angir antall bygg, tall over søylene angir energibruk.

N=321 stk

Ambisjonsnivå

Energireduserende tiltak i bygningsdatabasen til Enova

Kode	Type bygg	Vann- reduserende tappevanns- armatur [%]	Behovsstyrt ventilasjon [%]	T8 lysrør [%]	Tilstede- værelses- detektor [%]	Dagslys- sensor [%]	SD- kontroll [%]	EOS [%]
11	Enebolig	0	0	17	0	0	0	43
13	Rekkehus og kjedehus	0	0	0	0	0	0	0
14	Andre småhus	0	0	0	12	50	7	7
21	Industribygning	10	23	33	9	9	31	68
23	Lagerbygning	0	17	45	5	0	34	100
31	Kontorbygning	11	15	25	14	5	33	60
32	Forretningsbygning	10	33	34	30	5	46	52
41	Ekspedisjons- og terminalbygning	15	18	17	10	1	25	95
43	Garasje- og hangarbygning	15	37	63	13	1	75	91
51	Hotellbygning	6	4	0	0	0	4	6
52	Bygning for overnatting	21	20	65	2	1	89	93
53	Restaurantbygning	2	3	8	0	0	9	11
61	Skolebygning	18	21	42	25	6	53	64
62	Universitets- og høyskolebygning	0	35	37	32	29	78	90
64	Museums- og biblioteksbygning	0	1	0	0	0	13	70
65	Idrettsbygning	24	21	23	11	2	43	47
653	Svømmehall	59	68	58	22	32	68	83
66	Kulturhus	2	1	18	0	0	10	44
67	Bygning for religiøse aktiviteter	5	0	3	0	0	6	18
71	Sykehus	13	0	25	15	0	100	100
72	Sykehjem	14	16	33	15	7	39	61
73	Primærhelsebygning	1	5	10	0	0	3	6
82	Beredskapsbygning	5	13	12	1	0	15	41

Tabell 4.2: Andel bygninger med energireduserende tiltak i prosent av oppvarmet areal for hver bygningsgruppe. EOS står for energioppfølgingsystem.

Har LECO satt spor?

Kode	Type bygg	Antall bygg	Gjennomsnittlig temperatur- og stedskorrigert spesifikk tilført energibruk (kWh/m ²)			Endring 08-09 i %	Endring 07-08 i %	Endring 07-09 i %
			2009	2008	2007			
	I alt	2493	244	261	266	-6,3	-1,9	-8,1
14	Andre småhus	54	255	-	-	-	-	-
21	Industribygning	122	306	324	338	-5,5	-4,1	-9,4
23	Lagerbygning	40	223	209	406	6,6	-48,5	-45,1
31	Kontorbygning	339	245	230	231	6,4	-0,4	5,9
32	Forretningsbygning	523	282	432	435	-34,8	-0,7	-35,2
41	Ekspedisjons- og terminalbygning	40	290	314	314	-7,7	0,0	-7,7
42	Telekommunikasjonsbygning	53	546	-	-	-	-	-
43	Garasje- og hangarbygning	32	265	299	278	-11,4	7,6	-4,8
51	Hotellbygning	55	276	258	256	6,9	0,8	7,7
52	Bygning for overnatting	90	198	204	205	-2,9	-0,5	-3,3
53	Restaurantbygning	66	285	529	480	-46,1	10,2	-40,6
61	Skolebygning	684	168	174	178	-3,5	-2,2	-5,7
62	Universitets- og høgskolebygning	48	270	268	277	0,9	-3,2	-2,4
64	Museums og biblioteksbygning	14	245	286	304	-14,3	-5,9	-19,4
65	Idrettsbygning	55	219	252	265	-13,0	-4,9	-17,3
653	Svømmehall	8	481	-	-	-	-	-
66	Kulturhus	20	212	285	320	-25,5	-10,9	-33,6
67	Bygning for religiøse aktiviteter	78	306	278	284	10,1	-2,1	7,7
71	Sykehus	14	296	269	312	10,0	-13,8	-5,1
72	Sykehjem	106	238	245	246	-3,1	-0,4	-3,4
73	Primærhelsebygning	15	240	276	205	-13,2	34,6	16,9
82	Beredskapsbygning	20	311	378	387	-17,8	-2,3	-19,7

Tabell 3.3: Tabellen viser gjennomsnittlig temperatur- og stedskorrigert spesifikk tilført energibruk i kWh/m², samt prosentvis endring i energibruket for de ulike bygningsgruppene fra 2007 til 2009. Bygningsgrupper med færre enn fem bygg er utelatt, men byggene er likevel inkludert i totalen. Tallene må brukes med varsomhet da det er et begrenset utvalg bygg i flere av gruppene.

Rapporter

Artikler, papers

Presentasjoner

Partnere

Deltagere

Energieffektive næringsbygg for fremtiden

Faktor 2-4-10

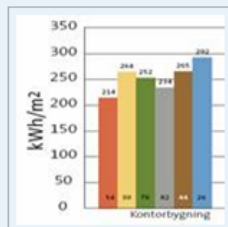
Mål

Sammen med bransjen utvikle ny kunnskap om energieffektive løsninger slik at:

- Eksisterende bygninger vil kunne redusere sin energibruk med 50 % (150 kWh/m²år)
- Nye bygg vil trenge bare 25 % (75 kWh/m²år) av dagens energibruk
- Grunnlaget kan legges for å etablere bygg med energibehov lik 10 % (30 kWh/m² år) av dagens energibruk.
- Effektoppene reduseres drastisk (50-75 % reduksjon)
- Tiltakene lar seg gjennomføre med akseptabel lønnsomhet (LCC analyse).

"Pynten". Planlagt kontorbygg med beregnet energibehov på 80 kWh/m²

Energibruk for kontorbygg fordelt på byggeår, viser en økende tendens.

Bakgrunn - Hypotese

Kartlegging av bygningstyper innenfor kategorien næringsbygg viser at disse opp igjennom de siste ti-årene har et konstant og til dels økende energibruk. Dette på tross av målsetting om redusert energibruk gjennom forskriftskrav og det faktum at bygningsteknologi og installasjoner er stadig forbedret og effektivisert. Dette står også i kontrast til boligsektoren hvor leverandører av boliger med lavenergistandard etter hvert er blitt betydelig og hvor disse boligene i dag utgjør en ikke ubetydelig andel av nybyggingen. Årsaken til at næringsbygg henger igjen er antagelig sammensatt, men viktige momenter kan være manglende ambisjonsnivå hos beslutningstaker, kompliserte systemer som driftes langt utenfor sitt optimale område, eller at ulike teknologier ikke er satt sammen og løst optimalt.

Hypotese:

Med et etablert ambisjonsnivå og gjennom effektivt samspill av komplementære teknologier, kan energibruken i næringsbygg reduseres drastisk. Dette samtidig som bygningen ivaretar et godt inneklima og bidrar til brukerens effektivitet og produktivitet

Kontaktpersoner

Matthias Haase

Sintef Byggeforsk, Bygninger
90 64 40 54
matthias.haase@sintef.no

Ida Bryn

Erichsen & Horgen AS
22 02 63 33
IHB@erichsen-horgen.no

Hans Martin Mathisen

Sintef Energiforskning AS
73 59 38 70
Hans.M.Mathisen@sintef.no

Samarbeidspartnere

[Entro](#)[Hunter Douglas](#)[Per Knudsen Arkitektkontor](#)[Ramboll](#)[Skanska](#)[Entra Eiendom](#)[YIT](#)[Opto Sense](#)[Erichsen og Horgen](#)

Har LECO satt spor?

LECO

Low Energy Commercial Buildings

Ett av mange bidrag som trengs
for å etablere nødvendig kunnskap,
når målsetningene er høye